M.A. 2nd Semester Examination, 2023

SANSKRIT

PAPER – SAN-203 (Day & CCAE)

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

(सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः)

1. यथानिर्देशमुत्तरं दीयताम् — 10 × 2

(*a*) 'नैषधे पदलालित्यम्' — उक्तेरस्याः सार्थक्यं सप्रमाणं सम्यक् सम्पाद्यताम् ।

अथवा

दमयन्तयाः नलं प्रति कीदृशः पूर्वरागः आसीत् तद् प्रथम-सर्गमाश्रित्य प्रस्तूयताम् ।

(*b*) 'खण्डकाव्यं भवेत्काव्यस्यैकदेशानुसारि यत्' — इति विचार्यताम् ।

अथवा

'अप्यन्यस्मिञ्जलधर महाकालमासाद्य काले स्थातव्यम् — अनेन पद्यांशेन सम्बद्धः नगरविशेषः कः मेघदूतमनुसृत्य तस्याः नगर्याः सौन्दर्यं चारुतयोपवर्ण्यताम् ।

2. यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या — 5×2

(*a*) अमुष्य विद्या रसनाग्रनर्त्तकी
त्रयीव नीताङ्गगुणेन विस्तरम् ।
अगाहताष्टादशतां जिगीषया
नवद्वयद्वीपपृथग्जयश्रियाम् ।

(*b*) यदस्य यात्रासु बलोद्धतं रजः
स्फुरत्प्रतापानलधूममञ्जिमा ।
तदेव गत्वा पतितं सुधाम्बुधौ
दधाति पङ्कीभवदङ्कतां विधौ ।

(*c*) अयं दरिद्रो भवितेति वैधसीं
लिपिं ललाटेऽर्थिजनस्य जाग्रतीम् ।
मृषा न चक्रेऽल्पितकल्पपादपः
प्रणीय दारिद्र्यदरिद्रतां नृपः ॥

3. यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या — 5 × 2

(*a*) जातं वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः ।
तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं
याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा ॥

(*b*) त्वामासारप्रशमितवनोपप्लवं साधु मूर्ध्ना
वक्ष्यत्यध्वश्रमपरिगतं सानुमानाम्रकूटः ।
न क्षुद्रोऽपि प्रथमसुकृतापेक्षया संश्रयाय
प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः ॥

(*c*) विद्युत्वन्तं ललितवनिताः सेन्द्रचाप सचित्राः
संगीताय प्रहतमुरजाः स्निग्धगम्भीरघोषम् ।
अन्तस्तोयं मणिमयभुवस्तुङ्गमभ्रंलिहाग्राः
प्रासादास्त्वां तुलयितुमलं यत्र तैस्तैर्विशेषैः ॥